

سنگ آبی آسمانی

تجارت فیروزه کار تاریخ جهان

www.ketab.ir

تألیف: آرش خازنی

ترجمه: حمید فلاح پور

سرشناسه	خازنی، آرش : Khazeni, Arash
عنوان و نام پدید آور	سنگ آبی آسمانی : تجارت فیروزه در تاریخ جهان/مؤلف آرش خازنی ؛ مترجم حمید فلاح پور تهران، گنجور، ۱۴۰۰.
مشخصات نشر	۳۲۳ ص: مصور (بخشی رنگی)، جدول
مشخصات ظاهری	۳-۷۶-۷۸۵۴-۶۲۲-۹۷۸
شابک	فیبا
وضعیت فهرست نویسی	عنوان اصلی : Sky blue stone : the turquoise trade in world history, [2014].
یادداشت	کتابنامه.
یادداشت	تجارت فیروزه در تاریخ جهان.
عنوان دیگر	فیروزه - تاریخ
موضوع	Turquoise -- History معادن و ذخایر معدنی - صنعت و تجارت - تاریخ Mineral industries -- History معادن و ذخایر معدنی - تاریخ Mines and mineral resources -- History فلاح پور، حمید، ۱۳۵۴ - مترجم
شناسه افزوده	QE۳۱۴
رده بندی کنگره	۳۸۱۴۲۲۷
رده بندی دیویی	۵۷۰۹۰۵۴
شماره کتابشناسی ملی	فیبا
اطلاعات رکورد کتابشناسی	

نام اثر: سنگ آبی آسمانی: تجارت فیروزه در تاریخ جهان

مؤلف: آرش خازنی

مترجم: حمید فلاح پور

ناشر: گنجور

صفحه آرا: الهه حسین آبادی

طراح جلد: گنجور

سال و نوبت چاپ: اول - ۱۴۰۰

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

شابک: ۳-۷۶-۷۸۵۴-۶۲۲-۹۷۸

قیمت: ۸۰۰۰۰ تومان

نشانی: تهران، میدان انقلاب، ابتدای کارگر جنوبی، کوچه شهدای ژاندارمری، پلاک ۱۲۷، تلفن:

۰۲۱۶۶۴۹۱۰۵۶-۰۹۱۲۰۶۱۷۲۸۳ (www.ganjoorpub.ir)

دیباچه

با بررسی تاریخ زندگی بشر، مشخص می‌شود که از ابتدا، استفاده از اشیا زینتی همواره مورد توجه انسان بوده است. آثار بجای مانده نشان می‌دهد که گاه از ساده‌ترین سنگ‌های محیط اطراف زندگی، آثار هنری با ارزشی ساخته شده است. با توسعه ایجاد سکونتگاه‌های دائمی و شکل‌گیری تجارت، گهرسنگ‌ها یکی از اقلامی بوده‌اند که توسط تجار در نقاط مختلف جهان توزیع می‌شدند. اگر چه نیاز به گهرسنگ‌ها و گسترده‌گی داد و ستد آن‌ها مانند مواد مورد نیازی چون مواد خوراکی یا ابریشم نبوده است، اما تجارت آن در میان گروه خاص اجتماعی چون اشراف دارای اهمیت خاصی بوده است. از طرفی در دوران‌هایی از تاریخ که دلیل ارزش مادی بالا، گهرسنگ‌ها و جواهرات ساخته شده از آن‌ها نوعی پشتوانه حکومتی به حساب آمده و حتی تاریخ شاهد جنگ‌هایی برای دست‌اندازی به گنجینه‌های با ارزش بوده است. به طوری که یکی از آثار مهم حمله نادر به هند دست‌یابی به گنجینه‌های با ارزش جواهرات آنجا بوده است. از دیدگاه دیگر آثار بجای مانده ساخته شده از گهرسنگ‌ها مانند حافظه تاریخی، سبک زندگی و فرهنگ گذشته را بر ما معرفی می‌نمایند که در بررسی تحول و تکوین زیست بشر و ایجاد هویت فرهنگی کشورها دارای ارزش است.

کشور ایران از نظر زمین‌شناسی بسیار متنوع است و این امر باعث شده است که مواد معدنی بسیاری در آن شکل گیرند. اما از میان گهرسنگ‌های متنوع موجود در جهان، فیروزه یکی از مهم‌ترین انواع است که با هویت ایرانی شناخته می‌شود. آثار آن را در اشیا زینتی از دوران‌های دور تا اشعار بسیار زیبای فارسی کهن می‌توان دید. اهمیت این گهرسنگ زیبا تا حدی است که حتی با گذر از زندگی سنتی و با تغییر رفتار و تفکر نسل جوان نسبت به گذشته آثار تزئینی و هنری و اشعار زیبایی با محتوای فیروزه سروده می‌شود و آوازهای ساخته شده بر مبنای آن‌ها از محبوبیت خاصی برخوردار است. برای مثال می‌توان به بخشی از شعر زیبای زیر از سروده‌های شاعر جوان کشور علیرضا بدیعی اشاره نمود که ارزش فیروزه را در کنار الماس دیده است.

تو ماهی و من ماهی این برکه‌ی کاشی
اندوه بزرگی ست زمانی که نباشی
آه از نفس پاک تو و صبح نشابور
از چشم تو و حجره‌ی فیروزه تراشی
پلکی بزن ای مخزن اسرار که هر بار
فیروزه و الماس به آفاق بپاشی

تجارت فیروز در ایران دارای تاریخ طولانی است ولی متأسفانه اسناد مدون بسیاری در مورد این گوهرسنگ با ارزش کشور وجود ندارد. کتاب حاضر در راستای ریشه‌ها و ارزش فرهنگی و جاذبه‌ای که در ایرانیان از فیروزه وجود دارد، به دنبال یک تحقیق دانشگاهی ابتدا به زبان انگلیسی و سپس به فارسی ترجمه شده است و حاوی مطالب با ارزشی از تاریخچه تجارت فیروزه در ایران است. بخش‌های مختلف کتاب از جنبه‌های گوناگون به موضوع پرداخته است که به جذابیت کتاب افزوده است. با وجود آنکه تقریباً در قفسه‌های تمام فروشگاه‌های طلا و جواهر قطعه‌ای از فیروزه دیده می‌شود، اما تجارت آن در کشور جایگاه فراتری از موقعیت کنونی را می‌تواند داشته باشد. یکی از راه‌های تحقیق این امر افزایش هویت بخشی به فیروزه است. مطالب تدوین شده در کتاب حاضر می‌تواند نقش مؤثری در شناخت بیشتر فیروزه به عنوان یک کالای ایرانی داشته باشد. بر اساس آنچه در این کتاب آمده است، معادن فیروزه کشور فراز و فرودهای بسیاری را پشت سر گذاشته و لازم است پیش از گذشته در حفظ و استخراج اصولی آن‌ها به عنوان یک سرمایه ملی کوشا باشیم. امید است در آینده‌ای نه چندان دور شاهد ایجاد موزه فیروزه در شهر زیبای نیشابور باشیم تا نمونه‌هایی از اشیا و آثاری مانند کتاب حاضر در مکانی واحد در دسترس علاقه‌مندان به این گوهرسنگ کمیاب و ارزشمند قرار گیرد.

دکتر فریبرز مسعودی

رئیس قطب و مرکز گوهرشناسی دانشگاه شهید بهشتی

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱۱	پیشگفتار
۱۹	مقدمه
۴۱	فصل اول: زمین رنگین
۵۷	فصل دوم: فیروزه، تجارت و امپراطوری در اوراسیای اولیه مدرن
۹۷	فصل سوم: فیروزه اسلامی
۱۱۹	فصل چهارم: سنگی از شرق
۱۴۹	فصل پنجم: دیگر سوی جهان
۲۰۱	سخن آخر: سنگ بومی آمریکا
۲۲۱	یادداشت‌ها
۲۸۷	فهرست کتب